

Vrijwilligers wijzen de weg bij het behalen van internationale duurzame ontwikkelingsdoelen

2026 is het Internationaal Jaar van de Vrijwilliger

Donderdag 12 februari waren 400 vertegenwoordigers uit politiek, bedrijfsleven en het vrijwilligerswerk te gast bij de opening van het Internationaal Jaar van de Vrijwilliger 2026 in gaststad Utrecht. Hare Majesteit Koningin Máxima verrichtte de officiële openingshandeling.

TEKST: VRIJWILLIGERSWERKNL, FOTOGRAAF: HANNEKE MENNENS

Het is het Internationale Jaar van de Vrijwilliger en Duurzame Ontwikkelingsdoelen, de Sustainable Development Goals (SDG's). In een wereld vol met ontwikkelingen die een rechtvaardige, veerkrachtige en duurzame samenleving tegenwerken, leveren vrijwilligers een hoopgevend, maar geen eenvoudig verhaal. Terecht zien de Verenigde Naties (VN) vrijwilligers als een kracht die wél pal staat voor veel van de 17 geformuleerde duurzame ontwikkelingsdoelen, die de VN-leden in 2030 willen bereiken. Laila Ait Baali, directeur-bestuurder Vereniging VrijwilligerswerkNL: 'Het is niet overdreven om te stellen dat vrijwilligers en hun organisaties de weg wijzen in het werken aan deze doelen.'

'Hun toewijding vormt een wereld waar duurzame ontwikkeling niet slechts een doel is, maar een gedeelde realiteit die we samen creëren', zei adjunct-secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Amina Mohammed, over de rol van vrijwilligers in 2023. Waar hebben we het dan over? Wat doen vrijwilligers? Op de website van SDG Nederland lezen we dat 'grote uitdagingen gedurfde actie vereisen'.

Jacqueline Willemse, programmaleider van het Internationaal Jaar: 'We hebben die 17 doelen in 6 bredere thema's samengevat: Bestaanszekerheid, Natuur en Milieu, Sociaal Kapitaal, Gelijkheid (en Diversiteit en Inclusiviteit), Gezonde Samenleving en Mondiale Verantwoordelijkheid. Tijdens de opening van het Internationale Jaar, op 12 februari, spraken bijna 80 vertegenwoordigers van de vrijwilligerssector, overheden, fondsen en bedrijven voor de eerste keer over wat er moet gebeuren om meer te bereiken. Maar de Kracht van doen is overal te zien.' We lichten er een paar voorbeelden uit.

Waarschuwing voor de lezer; het onderzoek naar de maatschappelijke en/of economische effecten van vrij-

willigerswerk staat in de kinderschoenen. Dr. Philine van Overbeeke waarschuwt ook voor de economische bril om naar vrijwilligerswerk te kijken: 'Ze representeren meer dan een goedkope arbeidskracht en het is belangrijk de toegevoegde waarde van vrijwilligers als non-profitorganisatie in beeld te hebben.'

Bestaanszekerheid

De Alliantie Vrijwillige Schuldhulp is een samenwerking tussen organisaties met vrijwilligers die mensen met schulden bijstaan. Emeritus hoogleraar Roel in 't Veld verwoordt hun rol zo: 'Vrijwilligers kunnen effectief in de samenleving opsporen wie de echte klanten zouden moeten zijn. Hetzelfde geldt bij het onderhoud, het zorgen dat er geen terugval plaatsvindt.' Onderzoek laat zien dat preventie-activiteiten mensen met geldzorgen geholpen worden naar meer financiële redzaamheid. Door een luisterend oor te zijn en de formele beroepskrachten aan te vullen wordt uitval verminderd. Door nazorg worden nieuwe schulden voorkomen.

Werken aan onze natuur

Vijf miljoen groene vrijwilligers dragen volgens Wageningen University & Research jaarlijks miljoenen uren bij aan natuurbeheer. Hun maatschappelijke waarde ligt in biodiversiteit, cohesie en recreatie. Ze helpen bij het verzamelen van gegevens over de natuur, het beschermen van bedreigde soorten, het verbinden van natuurgebieden en het behouden of herstellen van landschapselementen.

De stille kracht in de laatste levensfase

Ook in de zorgsector is het werk van vrijwilligers onmisbaar. Onderzoek schetst een diep menselijk beeld van vrijwilligerswerk in de laatste levensfase thuis. Het toont aan dat vrijwilligers vaak de sleutel zijn om de wens van patiënten om thuis te sterven te realiseren. Ze bieden rust, ruimte en vertrouwen, waardoor naasten even kunnen op adem komen, slapen of tijd voor zichzelf kunnen nemen. Naasten waarderen terugblikkend deze inzet enorm, maar de keuze om een vrijwilliger toe te laten wordt gemaakt in een complexe, emotioneel beladen context waar de drempel soms hoog ligt. Dit onderstreept dat vrijwilligerswerk in de zorg niet alleen gaat om uren tellen, maar om het bieden van menselijke verbinding op momenten waar formele zorg vaak tekortschiet of te bureaucratisch is.

Sociale verbondenheid en gelijkheid

Vrijwilligers bouwen aan de sociale weefsel van onze samenleving en werken aan het terugdringen van energie- en warmtearmoede. Uit onderzoek naar bewonersinitiatieven in de energietransitie blijkt dat deze vrijwilligers een 'fijnmazig netwerk' vormen van samenwerkende initiatieven die van elkaar leren. Ze werken niet op eilandjes, maar verbinden zich sterk met hun lokale omgeving door samenwerking met gemeenten, maatschappelijke organisaties en het lokale bedrijfsleven.

Bij reclassering zien we dat vrijwilligers met eigen ervaring een brug kunnen vormen tussen reclassenten en betaalde professionals. Zij bieden erkenning en herkenning op een niveau dat voor anderen lastig bereikbaar is. Dit draagt bij aan het doorbreken van sociale isolatie en het vergroten van zelfvertrouwen.

De lange termijn impact op de vrijwilliger zelf

De kracht van vrijwilligers gaat verder dan de Nederlandse grenzen én reikt tot in de persoonlijke ontwikkeling van de vrijwilligers zelf. Onderzoek laat zien dat vrijwilligerswerk diepgaande veranderingen teweegbrengt in bewustzijn, houding en gedrag. Vrijwilligers ervaren een toename in bewustzijn van armoede, ongelijkheid, onrecht en culturele verschillen. Ze ontwikkelen nieuwe vaardigheden, zoals cross-culturele communicatie, leiderschap en het bouwen van relaties.

Wie volgt?

De cijfers en verhalen spreken boekdelen. De 7,6 miljoen Nederlandse vrijwilligers zijn geen 'leuke' toevoeging aan onze samenleving, maar een fundamentele pijler. De kracht van doen is meetbaar in uren en soms in euro's, maar nog meer in de onbetaalbare en minder zichtbare waarde: het luisterend oor in de laatste levensfase, de sociale verbinding in wijken, het doorgeven van kennis aan volgende generaties, en het creëren van veerkracht in tijden van crisis. Vrijwilligers en hun organisaties wijzen de weg naar een rechtvaardigere, veerkrachtigere en duurzamere toekomst. Wie volgt?

Meedoen?

Meer informatie en manieren om mee te doen staan op www.dekrachtvandoen.nu